

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.

Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.

Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/4 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din; za inozemstvo 6 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Več zanimanja in samostojnosti!

Od različnih strani dobivamo poročila, kako širijo naši nasprotniki, zlasti socialistični in komunistični agitatorji med delavstvom lažljivo vest, kakor, da so novega delavskega davka krivi klerikalci. Temu se ne čudimo. Preveč smo že vajeni takega ravnanja, čeprav bi se ga moral vsak količkaj pošten človek sramovati. Pri nas so žalibog politične razmere tako žalostne in razne politične razvade tako gorostasne, da si malokdo pomišlja valiti krivdo za svoj lastni greh na nasprotnika, ki se trudi, da bi krivico preprečil ali pa vsaj omejil.

Pač pa se upravičeno čudimo, da se dobe med našimi pristaši in somišljeniki mnogi, ki takim govoricam verjamejo.

Ravno o novem delavskem davku in o borbi naših poslancev proti njemu smo v našem listu že toliko pisali, da bi moral biti vsak naš član točno poučen, kako je s to stvarjo. Priobčili smo takoj prve proteste naših poslancev v finančnem odboru, kakor tudi v plenumu zbornice proti novemu davku. Objavili smo predlog posl. dr. Gosarja, da bi se ta davek ukinitil in priobčili dobesedno njegov govor, s katerim je utemeljeval v zbornici nujnost svojega predloga. Poročali smo točno o vseh številnih njegovih vprašanjih na ministra financ in intervencijah pri tem ministru v pogledu tega davka. Poročali smo dalje natančno o olajšavah novega davka, kakor je bila sprejeta v zadnjih proračunskih dvanajstih letih ter smo povdarili odločno, da nas te olajšave, kakor so dobro došle, ne morejo niti malo zadovoljiti. Povdarili smo, da bo borba proti novemu davku trajala dalje, dokler se ne popravi vse krivice, ki jih ta davek delavstvu nalaga. Podali smo v listu svoj članom in somišljenikom tudi točna navodila, kako se naj ravnajo v pogledu osebne dohodnine, katere ima za delavce od 1. aprila t. l. dalje odpasti. (Danes prinašamo na drugem mestu zopet poročilo o intervenciji posl. dr. Gosarja v tej zadevi in opozarjamo svoje čitatelje, naj se po navodilu v tem poročilu ravnajo.)

Še prav posebej smo v svojem listu ponovno naglašali, da so bili naši poslanci v borbi proti temu davku prvi in edini, ki so se za stvar resno zavzeli. Niti en poslanski klub razven Jugoslovanskega kluba se ni za to stvar podrobneje zanimal. Le neprestanemu drezanju od strani naših poslancev se je zahvaliti, da je stvar šla naprej svojo pot tako, da smo vsaj nekaj malega dosegli.

Zlasti pa smo še ponovno ugotovili in ugotavljamo tudi danes, da v tej borbi naših poslancev različni socialistični in komunistični listi in organizacije niso niti malo podpirali. Ko se je izvedelo, da je posl. dr. Gosar vložil svoj predlog za odpravo tega davka, so vsi socialistični in komunistični listi molčali o stvari, kakor da gre za lanski sneg, ne pa za stvar, ki se tiče, resno tiče najbolj bednih delavskih slojev. Tudi to je bilo v našem listu ponovno pribito in ponovno smo pozivali nasprotnike in nasprotne liste, naj v tej borbi naše poslance podpirajo, ker bodo mo-

rebitnega uspeha deležni vsi, ne pa samo naši člani in pristaši.

Vse to bi po našem mnenju moralo zadostovati vsakemu našemu čitatelju, da bi bil v tej zadevi popolnoma poučen tako, da ga ne bi mogel noben socialistični agitator begati, češ, klerikalci so vsega krivi.

Sicer pa je vsako prerekanje z nasprotniki, ki očitveno namenoma lažejo, odveč. Nekaj samozavesti in nekaj zaupanja v samega sebe in svoje zastopnike pa morajo naši ljudje vendar le imeti. Dokler se bodo dali begati vsakemu nasprotniku z najbolj abotnimi lažmi, toliko časa bo pač težko delati, še težje pa kaj doseči v prid delavstvu. Poslanec, ki ne čuti za seboj trdno strnjenih ljudskih vrst, se le težko z vnemo in vztrajno bori za pravice svojih volivcev, še težje pa seveda kaj doseže. Poslančev glas ima po navadi samo toliko vpliva, kolikor moči mu daje ljudstvo, ki za njim stoji. In če je dolžnost poslancev delati v dobrobit ljudstva, potem je ravnotako dolžnost njegovih volivcev, da ga pri tem delu podpirajo in da se ne dajo begati z lažnjivimi klevetami.

To smo hoteli enkrat javno pribiti, da vzbudimo našim čitateljem nekoliko tistega čuta, ki ga mora imeti vsak človek, če hoče izpolnjevati svoje družabne dolžnosti.

Naše slovensko ljudstvo je žal vse preveč nagnjeno k temu, da takrat, ko ga razmere najbolj tlačijo, hitro nasede najbolj bedastim lažem in obljubam, namesto, da bi se držalo dosledno svoje poti. Tako se je n. pr. godilo ob volitvah v konstituantu. Ljudje so bili vseprek nezadovoljni, pa so šli in oddali glasove tistim, ki so potem njihove pravice zatajili in prodali za kratko dobo ministrovanja. Posledice te nerazsodnosti pa trpimo danes in jih bomo morda še dolgo trpeli.

Sedaj se zopet nahajamo v dobi, ko so širši sloji našega ljudstva, kmetje in delavci, vseprek upravičeno nezadovoljni. Namesto pa, da bi se gnjev ljudskih množic obračal proti pravim krivcem sedanjega položaja, kažejo ljudje zopet nagnjenje in razpoloženje, verjeti tudi najbolj smešni laži in najbolj bedasti obljubi tistih, ki so ga že večkrat prevarali. Zlasti med delavstvom je silno veliko takih nesamostojno mislečih ljudi, ki se dajo zapeljati z vsako lažjo, namesto da bi šli in se sami poučili, kje je vzrok njihove bede in da bi potem pametno uravnali svojo sodbo in svoje delovanje.

To mora postati drugače. Saj izdajamo svoj list zato, da bi ga naši naročniki čitali, čitali pametno in s preudarkom in da bi iz njega izvedeli resnico. Ne zahtevamo, da bi nam kdo slepo verjel. Vse, kar pišemo, pišemo javno in vsakdo ima priliko in možnost, da nas zavrne, če se mu kaj ne zdi resnično ali prav. Ali to se pa mora enkrat nehati, da naši člani našega glasila morda niti ne čitajo ali pa ga čitajo površno, pač pa slepo verjamejo vsako neumnost in laž, ki jim jo kak nasprotnik natveze. Če se to ne zgodi, potem naj pač vsi taki lahkomišelniki pripišejo samim sebi, če bodo zopet prevarani.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

P. Lombardo:

Osemurni delavnik in delavstvo.

V tem pravcu smo že večkrat pisali in poudarjali važnosti, ki jih mora delavstvo polagati na osemurni delavnik. Ker je pa žal še vedno polno ljudi ravno iz delavskega stanu, ki še vedno niso na jasnem in se ne zavedajo, kaj pomeni 8 urni delavnik za delavstvo, hočem na tem mestu podati nekaj, kar naj razjasni pot našemu delavstvu, posebno o nemu delu delavstva, ki nehoti pomaga kapitalizmu razdirati osemurni delavnik.

Da bo slika jasna in vsakomur razumljiva, je treba najprej pribiti, da je vsak zdrav in delazmožen član človeške družbe dolžan, da dela, ter da se z delom, pa naj si bo ročnim ali duševnim, pošteno preživlja. In če bo sleherni član družbe pridno vršil 8 urno delo vsak delavnik, potem se nam ni bati, da bi zmanjkalo tistega, kar družba rabi za svoj življenjski obstoj. Ker je pa med družbo še vedno polno takih članov, ki nočejo delati, ki čakajo na tisto, kar bodo drugi pridelali, se zgodi, da zmanjka življenjskih sredstev in to v prvi vrsti tistim, ki delajo in ki so storili svojo dolžnost. Posledice lenuhov in izkoriščevalcev morajo nositi pridni in poštene člani družbe.

Kaj je torej storiti? Zaslužek delavcev že daleč ne zadostuje za najnujnejše življenjske potrebščine. Treba je, da si na kak način pomaga v prvi vrsti, da se mu zboljša njegova plača. To pa ne gre tako lahko, kajti deset trotoev v čebelnem panju lahko poje ves med, kar ga skupaj znosi tisoč pridnih čebelic. Zato mora tisoč čebelic stradati pri svojem trudapolnem delu, deset trotoev pa živi v izobilju in razkošju. O povišanju plač delavstvu torej ni govora, pač pa se od strani delodajalcev nudi delavstvu podaljšanje delovnega časa na 10 in celo 14 ur dnevno.

Gospodje kapitalisti pravijo, da si delavec na ta način najlažje izboljša svoj mizerni položaj.

To je recept za lačne in bose delavce, katerega se kapitalisti poslužujejo in s katerim prisilijo nezavedne delavce k 10—12 in celo 14-urnemu delavniku.

Na ta način pomagajo delavci, včasih nehoti, včasih pa tudi iz sebičnosti, kapitalizmu razdirati osemurni delavnik. Gotovo pa je, da se delavec pri tem ne zaveda, da se s tem krši delavska zaščita, kar bo rodilo težke posledice zopet za delavca.

Za to je treba, da se v času, ko te kapitalist zapeljuje h kršenju tvojih pravic, spomniš tudi onih so-delavcev, ki bi radi delali in nimajo dela ter zbog tega trpijo grozno bedo. Tudi oni imajo pravico do življenja, kakor jo imaš ti. Zapomni si, da jih je kapitalist vrgel na cesto samo zato, da lažje izkorišča one, ki jih je še pridržal v delu.

Nikar pa ne misli dragi delavec, da te bo podaljšanje delovnega časa rešilo iz obupnega položaja, kajti tudi bolniku na smrtni postelji pred smrtjo nekoliko odleže, toda le za kratek čas, nato pa pride še hujše in smrt vzame svoj plen. Tudi tebi more podaljšanje delovnega časa po-

magati le trenutno, zato bodo pa prišle posledice še hujše. Vsled tega ne išči rešitve v podaljšanju delovnega časa, ker to je tako jasno ko beli dan, da je tam ne boš našel.

Če hočeš, da se ti bo položaj trajno izboljšal, potem vrzi sebičnost od sebe ter korakaj za onimi, ki so se borili za delavske pravice in ki trdno stojijo na braniku, da se s takimi boji pridobljene pravice trajno ohranijo delavstvu.

Dokler tega ne storiš, nisi delavec, ampak slepo orodje v roki izkoriščevalcev proletarskega stanu.

Jugoslovanska strokovna zveza. Iz centrale.

2% davek na zaslužek ročnih delavcev. Davčni urad razpošilja zadnji čas strankam plačilne naloge oziroma poštne položnice, s katerimi iztirjavajo zaostalo dohodnino za leto 1924., obenem pa tudi še dohodnino za prva tri četrtletja tekočega leta. Take plačilne naloge odnosno položnice prejemanju tudi ročni delavci, ki so po zakonu o proračunskih dvanajstih letih za mesece april-julij, oziroma avgust-november 1925 od 1. aprila dalje prosti osebne dohodnine, ker so podvrženi novemu takozvanemu 2% davku na zaslužek telesnih delavcev. Poslanec dr. Gosar, ki je svojčas opozoril s posebnim vprašanjem finančnega ministra, da se osebna dohodnina za čas od 1. aprila t. l. dalje od ročnih delavcev ne sme iztirjavati, je v soboto vnovič interveniral v tej zadevi pri tujakšnji finančni delegaciji. Dobil je zagotovilo, da se bodo na račun osebne dohodnine morebitno že vplačani zneski ročnim delavcem na zahtevo povrnilo ali pa v dobro vpisali na račun novega davka. Delavci pa, ki terjane dohodnine za čas od 1. aprila t. l. dalje še niso plačali, naj se pred plačilom zgledajo pri svojem davčnem uradu, kjer se jim bo tirjani znesek takoj znižal za toliko, kolikor odpade od tega na osebno dohodnino za dobo od 1. aprila t. l. dalje. Vsa delavca naj prinese k davkarji potrdilo svojega delodajalca, da je pri njem kot ročni delavec uslužben, oziroma da se mu pri plači novi davek sproti odteguje.

Tehnični organizatorični tečaj JSZ se vrši po sklepu Vodstva za skupine v ljubljanski oblasti 29. in 30. novembra ter 1. decembra t. l. v Ljubljani, za skupine v mariborski oblasti pa 6., 7. in 8. decembra v Mariboru. V doglednem času prejmejo zveze in skupine točen spored tečajev s pregledom predmetov, ki se bodo obravnavali na tečajih. JSZ hoče s tečajem doseči vsaj to, da vzgoji za vsako skupino najmanj dva voditelja, ki bosta v vseh slučajih in vprašanjih naše socialne zakonodaje in udeleževanja našega delavstva v raznih socialnih institucijah in javnih zastopih znala prav svetovati in delovati. Navodila zadnje okrožnice naj se točno izvrše, da ne najdeta tečaja skupine kakor zveze nepripravljene. Ob vsaki priliki naj se zbira prispevkov za kritje stroškov tečajnikov. Skušali bomo stroške kolikor mogoče omejiti s cenno hrano in prostim stanovanjem pri naših prijateljih. Ker bodo v prvi vrsti na teh tečajih veliko pridobili na svoji izobrazbi udeleženci, zato naj isti

prevzamejo v prvi vrsti skrb za zbiranje sredstev. Ker pa bodo absolutno tečajev v veliko korist skupinam in članom samim, zato naj člani rade volje prispevajo redno gotovo svoto tedensko.

Zadnje čase se dogaja, da prihajajo v veliki množini v glavno tajništvo JSZ po razne informacije v pravnih zadevah in v raznih drugih slučajih iščejo pomoči in posredovanja neorganizirani delavci in delavke. Neorganiziranim principielno nobena organizacija ne gre na roke. Tako tudi naša ne. Zato opozarjamo na tem mestu neorganizirano delavstvo, da je njihovo mesto v organizaciji. Organizacije vzdržujejo organizirani člani in članice sami, zato imajo le isti do nje svoje pravice in ona do njih svojo dolžnost.

Dopust. Glavni tajnik Jugoslov. strokovne zveze nastopi prihodnji teden svoj 14 dnevni dopust, kar naj organizacije in člani upoštevajo.

Vse zveze opozarjamo, da nam v svrhu sestave točne evidence pošljejo vse zaostale obračune oziroma izkaze članov do 31. avgusta t. l. Isto velja v polni meri glede članarine.

Državni cestarji.

Nezaslišano. Ivan Boltič, drž. cestar, p. Stična, je bil upokojen 1. septembra 1924, ker je dovršil 39 let službe. Čakal je na pokojnino, toda zastoj. Obrnil se je na društvo, ki je takoj pismeno zahtevalo nakazilo podpore in pozneje tudi osebno urgiralo po tov. tajniku rešitev. Zadnje dni pa se je zglasila žena omenjenega v tajništvu društva in s solzami v očeh pripovedovala, da še do danes ni prejel njen mož nobene pare pokojnine. Tajništvo je podvzelo znova potrebne korake. Tovariši! Ali najdete primeren izraz za tako nečloveško in nečloveško postopanje s človekom, ki je skoraj celo svoje življenje žrtvoval javnemu blagru, na starost pa brez vseh sredstev umira lakote.

Sestanek na Brezjah dne 15. t. m. se je lepo izvršil. Na sestanku se je razpravljalo o vseh važnih zadevah in zahtevah državnih cestarjev, predvsem o novem službenem predpisu. Udeleženci so dolgo ostali v razgovoru s tov. tajnikom, ki je dajal razne informacije. Izlet na Bled je vsled spremembe vremena popoldan odpadel. Razšli smo se na svoje domove z novim zaupanjem v končno zmago dela.

Videm. Tukaj se vrši v nedeljo, dne 30. t. m., sestanek deželnih cestarjev, članov društva. Kraj in čas se članom pravočasno sporoči.

Položnice Ljudske posojilnice v Celju naj blagajniki skupin in posamezniki rabi jo le še ta mesec. Prihodnji mesec pošljemo vsem nove Poštnege čekovnega zavoda, pri katerem otvorimo račun.

Zveza papirniškega delavstva.

Vevče. Vodstvo organizacije daje vsem zaupnikom na znanje, da se pogajanja, razpisana po inšpekciji dela o internih zadevah, pretečeni četrtlet niso vršila, ker je inšpekcija dela na prošnji združenih papirnic (radi odsotnosti dr. Pavlina) iste preložila na nedoločen čas. Vodstvo bo storilo vse korake, da se bo upoštevala želja tudi delavstva in ne samo podjetja. Ali ima podjetje z zavlačevanjem kake posebne namene, se bo kmalu videlo.

Skupina Z. P. D. ima redne 14-dnevne seje odbora in zaupnikov, in sicer ob četrtkih. Tem potom se vabijo vsi, da se redno udeležujejo teh sej.

Po olajšavi, katero je priboril v parlamentu v zadevi davka na ročno delo g. dr. Gosar, se opozarjajo vsi tovariši pod 18. in do 65. leta starosti, da se jim bo po tovarniškem blagajniku povrnilo tekoči teden, kar so tega davka preveč vplačali. Kdor bi teh ne prejel v redu, naj se zglašil pri svojem zaupniku.

Članstvo skupine Z. P. D. Vevče je nabralo in odposlalo centrali znesek 223 Din za stroške I. kongresa kršč. soc. v Ljubljani.

Udruženje tobačnih trafikantov.

Trafikantje in organizacija. Dan za dnem prihajajo razne pritožbe, upravičene in neupravičene. Vsak trafikant želi, da bi se razmere zboljšale. Le eno pozabljajo trafikantje in to je, da je le v skupnem delu moč. Posameznik si ne more pomagati v današnjem težkem položaju. Marsikateri se pa tudi ne zaveda, da se da z združenimi močmi marsikaj doseči, kar je posamezniku popolnoma nemogoče. Marsikdo se pritožuje, da manjkajo v zaprtih škatljicah cigarete, včasih celo več, kot trafikant pri njih zasluži. Gospodarji so povišali najemnino za 6 do 8 krat, a monopolna uprava ne prizna tega. Pa še naredba, da naj invalid trafikant sedi od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer v svojem zaduhlem prostoru. Zatorej trafikantje in trafikantnje, na delo! V boj za Vaše pravice. Niti ena stroka nima zaposlenih ljudi 15 ur dnevno, edino ti revna vdova ali invalid delaj brez prenehanja 15 ur dnevno in to brez razlike, bodisi praznik ali pa delaven dan. Pozabiti pa ne smeš pri tem, da ne bodeta pozimi zaslu-

žila niti za kurjavo in luč, ki jo je treba že ob polpetih popoldne prizgati. — Udeležite se vsi občnega zbora 29. avgusta 1925 ob pol 9. uri dopoldne pri »Mraku« na Rimski cesti.

Prometna zveza.

Nadaljevanje o bolniškem fondu dir. drž. žel. v Ljubljani. Kredita ni, se izgovarja bolniški fond dr. drž. žel. v Ljubljani, ko se gre za zakonite dajatve svojim bolnim članom. Zakaj ga pa ni, vprašamo uslužbenci direktije drž. žel. ter obenem člani bolniškega fonda v Ljubljani? Mar smo krivi mi uslužbenci ter člani bolniškega fonda? Kdo pa vodi račune o dohodkih in izdatkih? Ako se uslužbenec redno vsak mesec odteguje prispevek v bolniški fond, zakaj ga ne plača tudi železniška uprava kot delodajalec, ki je drž. ustanova? Kje je ta denar? Kdo razpolaga z njim? Ako ni kreditov za dajatve uslužbenecem ter članom bolniškega fonda, kje se dobe potem krediti za luksuzne in druge avtomobile pri dir. drž. žel. v Ljubljani ter pri centr. Upravi humanitarnih fondov v Belgradu? Nerazumljivo nam je, kako gospodarji bolniški fond dir. drž. žel. v Ljubljani z dvanajstinskimi krediti, da se boleznine za april, maj, junij in julij še do danes niso izplačale? Čuje se, da postaja nevarnost, ako se naknadni kredit Din 700.000 za izplačilo zaostalih bolnih in drugih dajatev članom bolniškega fonda ne odobri, da se zaostanki sploh ne bodo mogli izplačati. Ako pa se zaostanki izplačajo iz dvanajstin za mesec avgust—november, postaja zopet nevarnost, da bo moral bolniški fond vsled izčrpanega kredita dajatve ter tudi zdravljenje za te mesece ukiniti. Ker se nadzorstveni odbor za bolniški fond dir. drž. žel. v Ljubljani, katerega je še kot prom. minister g. posl. Sušnik imenoval, še do danes ni konstituiral, zato nam je ostavka Upravnega odbora bolniškega fonda, katero je podal dne 16. julija t. l., razumljiva.

K računskemu zaključku OUZD v Ljubljani.

Na finančno gospodarstvo urada zelo kvarno vpliva zrahljana povojna morala, brezposelnost, pomanjkanje starostnega in invalidnega zavarovanja. Ta socialna zla obremenjujejo sedanje bolniško zavarovanje. Pri tem dejanskem položaju je socialno zava-

rovanje resno in prav resno ogroženo. Izhodi iz krize so samo trije: ali zvišanje premij ali znižanje dajatev, ali skrajna štedljivost. Prvo in drugo je iz gospodarskih in socialnih razlogov izključeno. Preostaja samo skrajna štedljivost, ki pa more biti efektivna le ob vsestranski podpori javnosti delavstva, zdravnikov in delodajalcev. V interesu enakomerne obremenitve vseh delodajalcev je, da delodajalci v svojo lastno korist sodelujejo pri preprečevanju bega pred prijaviteljstvom zavarovanju podvrženih oseb, da to stremjenje podpirajo delavci sami, zlasti, da so prijave pravilne in resnične. Predvsem je pa tudi v interesu enakomerne konkurenčne zmožnosti delodajalcev, da vsak delodajalec pravočasno vplača predpisane premije. Štedljivost v upravnih stroških je mogoča le ob sodelovanju javnosti. Velik odstotek delavnih moči uporablja urad n. pr. za prisilne sodne izterjave predpisanih premij. Sodne in politične izterjave obsegajo skoro 50 odstot. Normalno pa bi ta odstotek smel znašati le okoli 15 odstot. Tako upravni stroški so povsem neproduktivni, ker pomenijo izdatke za stvar, ki je nenormalen pojav in katero morajo odstraniti le prizadeti interesenti sami. Pri tem je značilno dejstvo, da večja in obsejnejša podjetja svoje dolžnosti izpolnjujejo, da se v splošnem naglašajo težka gospodarska kriza. Zastanke na uplačenih izkazuje tisoč in tisoč malih delodajalcev z razmeroma nizkimi zneski. Zavest odgovornosti in izpolnjevanja dolžnosti napram velikim nalogam socialno-zavarovalnih zavodov v vrstah delodajalcev bi znatno ublažila odstotek upravnih stroškov, ki v nenormalni meri pomenijo popolnoma neproduktivne izdatke. V tem oziru morajo resna stanovska zastopstva storiti veliko delo, potrebna je popularizacija zavarovanja in utrditev čuta odgovornosti. Tam, kjer interesenti svojevoljno in dobrohotno izpolnjujejo vse zakone iz zakona izvirajoče dolžnosti, je znižanje upravnih stroškov mogoče. Odpor in brezbriznosti interesentov pa ima nujno za posledico nekreten in birokratičen uradni aparat. In škodo trpe le interesenti.

Na socialnem zavarovanju znatno bolj interesirani kakor delodajalci pa so delavci. Njim je zavarovanje namenjeno in tega dejstva bi se moralo delavstvo v obilni meri zavedati. Zalibog pa pomanjkljiva vzgoja delavstva in dostikrat neutemeljena kritika poslovanja urada in njegovih naprav to zavest tlačijo k tlom.

Zavarovanje sloni na načelu vzajemnosti, na resnici besedi: Vsi za enega, eden za vse. Ako pa zavarovani

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.

Lužiško-srbska povest.

9

»Končaj že vendar, prosim tel« mu je segla Hanka v besedo s hripavim, skoro trdo zvenečim glasom. »Med nama ne bo nikoli poravnave. In če mi hočeš ti in oče in mati izkazati uslugo, potem ne vprašuj te ničesar več in ne govorite mi nikoli več o njem!«

»To že lahko storimo, če ti je tako ljubše,« je prikimal stari Ljuboš. Mati je molčala. Bogomirove oči so zamišljeno zrle v lepi dekljiči obraz; razen smrtno bledice ni izdajalo nobeno drugo znamenje notranje bolečine. Samo okoli malih kipečih ust se je vila poteza, ne kakor otroška trmoglavost, temveč kakor neomejen sklep, ki je govoril o resnosti nezdravljivega razdora z Martinom.

»Uboga Hanka!« Pol nehot, z glasom prisrčnega sočutja so se utrgale te besede Riški z ustnic. Hanka se je ponosna vzravnala. »Ni treba, da bi me miloval; je moja volja taka.«

»O tem ne dvomim, Hanka,« je dejal Bogomir rahlo. »Ako stoji stvar tako, ti je bilo gotovo lažje zapustiti mesto?«

»Lahko?« Okoli dekljičinih ustnic in oči je zdrhtelo in pravkar visoko dvignjena glava se je sklonila kakor pod presilnim pritiskom težko na rob mize, da je vzletavalo perje. »Ne, ne! Imela sem tako dobro, tako dobro gospôdo.«

»Kaj takega mi še ni prišlo pred oči!« je godrnjala mati jezno in skrbno pobirala raztreseno perje. »Glej vendar okoli sebe!... Zaradi mene bi bila lahko ostala, kjer si bila. Bom že zmogla tudi brez tebe.«

»No, no! Zakaj se zopet ujeđaš? Pusti mi dekleta sedaj v miru, stara,« je miril oče Ljuboš z zapovedujočim glasom. »Saj si lahko mislim,« je nadaljeval, »da je naši Hanci težko pri srečanju... toda se bo že zopet privadila domu... Kaj ne, otrok? In danes si gotovo tudi že utrujena. Toda preden odideš spat, mi preberi še večerni blagoslov. Drugače je opravil to vedno Bogomir.«

Hanka se je molče dvignila in vzela z roba omare debelo knjigo, sv. pismo; odprla je častljivo knjigo; vloženo znamenje je označevalo stran in odstavek, kjer bi morala brati. Obotavljala se je — Lužiškosrbskemu tisku se je bil odtujila. Velike črke so kakor tujke strmele vanjo in zaplesale polagoma vse križem pred njenimi očmi. Njen blede obraz je pobarvala temna rdečica in mrzel pot ji je stopil na čelo. Mukoma je začela slednjič slovati: »moi ljubše Bog« — dalje pa ni prišla. Brez moči, proseče je iskal njen pogled Bogomirovega.

Mladi kmet je takoj razumel nemo prošnjo. »Saj se ti kar zapirajo oči od utrujenosti, Hanka,« je dejal prijazno; »zato, če ti je prav, bi vendar danes še jaz bral.«

»Da, če bi hotel?« Oddahnila si je, mu podala knjigo in poslušala nato svete besede s pripognjeno glavo in sklenjenimi rokami, enako pobožno kakor oče in mati.

Riška je dobro bral, četudi z neko navadno, kmetom lastno premišljeno počasnostjo. Vendar sklepne besede je govoril z vzvišenim, posebnim poudarkom: »Ne pozabite zato, kar govori naš ljubi Gospod in Zveličar: Pridite k meni vsi, ki ste revni in obloženi, jaz vas bom poživil. Amen.« »Amen!« — je ponovil slepec in žena in hči sta govorili za njim.

Ko se je nato Bogomir dvignil in za »lahko noč« vsem krepko stisnil roko, je vstala tudi Hanka in ginjena zašepetala: »Zahvalim se ti prav lepo! In bodi še enkrat tisočkrat zahvaljen za vse, kar si leto in dan mojim storil dobrega. Bog ti poplačaj!«

»Za kaj se zahvaljuješ, Hanka? Storil sem samo svojo dolžnost! Kaj nisem skoro tvojih starišev sin in tvoj brat?... Tega se, prosim te, vedno spominjaj,« je nadaljeval Riška z njemu lastno vablivo prisrčnostjo, »ako si tu ali tam, ne boš vedela takoj pomagati... In da ne pozabim: ali boš obiskala jutri mojo staro teto? Boš videla veselje, kako krepko še starica gospodinja! Bila je čisto obupana in užaljena, da se še nisi pokazala. No, toda jutri boš prišla, da bo Trina videla, da nisi postala v mestu ošabna... Kaj ne? In zdaj lahko noč vsem skupaj.«

4.

Za Hanko so napačili težki časi, mnogo težji kakor je kdaj slutila. Naj je šla materi še tako pridno na roko, naj je neutrudljivo delala od rana do večera, ničesar ni mogla prav storiti užaljeni

člani žive v mišljenju, da je brez škode, ako morejo zavarovanje izkoriščati je obstoj zavarovanja resno ogrožen. Socialno zavarovanje ni nikaka čudežna naprava, ki meče iz sebe zlato, ako vanjo vržeš groš. Dejstvo, da nekdo plačuje po zakonu predpisano premijo, ga še ne opravičuje do zakonitih podpor. K podporam opravičuje le resna bolezen in je vsako izkoriščanje urada zločin na težkih in resnih bolnikih, ki morajo potem na sebi občutiti vse žalostne posledice neugodnega finančnega položaja urada. V delavstvo mora v vse globine njegove duše in miselnosti podreti ljubezen do urada in uradovih bolnih članov. Tej ljubezni bo sledil iniciativen boj delavstva samega proti simulantom v lastnih vrstah. Procent simulantov je zelo visok in v nekaterih krajih in obdobjih obsega celo 40 odstotkov.

Brezposelni išče podpore vsepovsod in naravno in razumljivo je tudi, da skuša oboleti in od urada dobiti podporo, starčki pogosto obole, kar ne bi šlo na račun urada, ako bi obstojalo starostno zavarovanje. Tako je bolniško zavarovanje danes v mnogi meri tudi nosilec starostnega in brezposelnega zavarovanja, kar pa je finančno nevzdržno. Boj za dosego teh panog zavarov. pa je oslabljen, ako se računa na to, da more, čeprav le zelo zasilno, kvarne posledice teh socialnih in naravnih pojavov lečiti bolniško zavarovanje.

Tako je povsem jasno in izven vsakega dvoma, da pri sedanjih zakonitih dajatvah sedanji odstotek premij ne bo in nikakor ne more zadoščati — ako se zavarovanje ne bo izvajalo skrajno štedljivo t. j. da bodo vsi izdatki resnično utemeljeni v stvarni in socialni potrebi, pri tem poudarjajoči potrebo, da zdravje in zdravljenje članov v nobeni smeri ne sme trpeti. Ako se to štedenje ne posreči, sledi zvišanje premij ali znižanje in reduciranje dajatev. Eno ali drugo pa bi bilo gospodarsko in socialno nevarno. Svojo usodo imajo v roka i delavci i delodajalci.

Poleg izvajanja bolniškega zavarovanja poseduje urad tudi zavarovanje za slučaj nezgod. Nosilec tega zavarovanja je Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, ki se v bilanci pojavlja kot upnik z zneskom Din 19 milijonov za leta od 1. VII. 1922 dalje. Predpis nezgodno-zavarovalnih prispevkov v letu 1924 je znašal Din 8,750.303.40 na račun Borze dela Din 1,492.470.60 in na račun Delavske zbornice (od 1. IX. 1924 dalje) Din 810.693.—

Bilanca je bila objavljena predvsem iz razlogov, da interesirana jav-

nost dobi vpogled v poslovanje urada in da se s tem razblinijo dosedanji izrazi nezadovoljstva in nerazpoloženja napram uradu.

Ta namen je objava gotovo tudi dosegla. Tako urad more pričakovati, da bo dobro informirana javnost z vso resnostjo ščitila ta zavod, ki naj postane spomenik naše kulture, gospodarske sile in pojmovanja naših mednarodnih socialnih obveznosti.

Delavska zveza.

Delavska zveza v Zagorju ob Savi sklicuje dne 30. avgusta ob 7 zjutraj delavski shod. Poroča eden g. poslanec o pol. položaju in davku na ročno delo. Pogovorili se bomo tudi o občinskih volitvah. Tovariši, obiščite shod v obilnem številu. Odbor.

Dev. Mar. Polje. Naša okrajna delavska zveza je v nedeljo, 23. t. m., nastopila v novi sezoni z lepo, novo Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«. Dvorana je bila polna. Igra je bila dobro naštudirana, igralci vsi brez izjeme so se poglobili v igro in tako častno rešili svoje vloge. Igra nam živo predstavlja življenje v prisiljenem zakonu, kjer je starišem prva in glavna vloga pohlep po denarju in časti, ki pa končno pripelje do obojestranskega pijančevanja, prepira in žalostnega konca umora. — Želeti je, da nam Delavska zveza uprizoni še kako igro, vzeto iz naroda in posebno iz delavskega življenja. »Razvalina življenja« naj se pa kmalu predstavlja na odru pri Sv. Lenartu.

Dev. Mar. Polje. Občinsko gospodarstvo v naši občini, kakor smo že zadnjič pisali, je pod vodstvom gerenta grajati. Da je temu tako, je pokazal protestni shod občanov pretečeno nedeljo (23. avgusta 1925), katerega se je udeležilo do 200 davkoplačevalcev vseh stanov in vasi. Shod je sklical krajevni odbor SLS v znak protesta proti obremenitvi davkoplačevalcev k nameravani popravi in razširitvi šolskega poslopja. Shoda se je udeležilo tudi nekaj pristašev drugih strank. Shod je s pozdravom otvoril bivši občinski odbornik g. Lajevic, ki je pojasnil navzočim razglas gerentstva o popravi in prizidavi šolskega poslopja, nakar je povzel besedo predsednik Delavske zveze Rupert Štefan, ki je v stvarnem in jedrnatem govoru povzel sledeče: Priznamo, da je naša šolska stavba stara, premajhna in nehigijenična (to pa v veliki meri po nesposobnosti vodstva), kar je uvidel tudi bivši razpuščen občinski odbor, ki je sklenil v svojih sejah in proračunu kupiti od

vevske papirnice stavbišče, ter je ta vsota že tu in pogodba podpisana. Bivša večina v občinskem odboru si je naredila načrt, ki je izvedljiv. Stavbišče se kupi letos, vsako leto pa se votira nekaj v fond za zgradbo novega šolskega poslopja, ki bo odgovarjalo modernim pravilom in časovnim, krajevnim potrebam, ter tako v 10 ali 15 letih začel z zgradbo. Staro šolsko poslopje pa bi se uporabilo za občinski dom z nastavitvijo občinskega in poštnega event. tudi finančnega urada, za stanovanja učiteljem, drugo za občinsko ubožnico in hiralnico. Načrt bi bil v doglednem času izvedljiv, proti kateremu pa so gotovi elementi intrigirali in končno dosegli razpust odbora, kjer se je vsa reč odložila do izvoljenega novega odbora. Sedanji gerent s sosvetom nima na podlagi določbe občinskega reda in po judikaturi bivšega upravnega sodišča absolutno nobene pravice za tako globoko v občinsko gospodarstvo in žepe davkoplačevalcev posegajoče ukrepe. Dela, ki jih namerava in debite izvršiti gerent, utegnejo veljati nad 8 milijonov kron. Umevno, moramo kot občani odnosno kot zastopniki ogromne večine občanov proti temu atentatu na naše žepe najenergičnejše protestirati. V kompetenco občinskega gerenta spadajo zadeve, ki gredo preko okvira tekočih poslov, le v toliko, v kolikor ne dopušča odložitve nevarnost, da bi utegnili nastati nepopravljiva škoda. Vsega tega pa v našem primeru ni. Nasprotno pa, če se ta dela izvrše, bi nastala za občino v resnici nepopravljiva škoda, ampak le v tem smislu, da bi jo trpela občina. Davkoplačevalci bi komaj zmogli obresti od tega velikega posojila. Ako bi bila šola popravljena po sedanjih načrtih, bi imela le deset učnih sob, kar je odločno premalo, ker je že sedaj potrebnih 12 razredov. Bil bi torej le proč vržen denar, kajti v nekaj letih bi postala potreba zgraditi novo poslopje. Prebivalstvo občine se množi. Ker so tukaj večinoma delavske družine, bo treba resno misliti na celodnevni pouk in pa na ustanovitev meščanske šole. Kam naj se spravi ta pod streho? Ali morda pod nameravano pokrpano šolo? Za obrtno šolo je potrebna vsaj ena večja risalnica. Telovalnica je projektirana 4 metre pod zemljo, kar vsekakor ne odgovarja higijeničnim zahtevam. V šolsko poslopje se nameravajo prenesti tudi občinski uradni lokali. Temu moramo enako odločno ugovarjati, ker nikakor ne spadajo tja. Tik šole je pokopališče. Prostor za igrišče pa na cerkvenem prostoru, ki se namerava

ograditi. Zgradba starega šolskega poslopja pa ni taka, da bi se moglo nanjo prizidati še eno nadstropje. Iz tega je razvidno, da je sedanji načrt neprikladen in nesprejemljiv. — Za tem je g. Lajevic podelil besedo našemu poslancu g. Smodeju, ki je burno pozdravljen govoril o kršenju občinske avtonomije in o protestu in vprašanju na ministra radi razpustitev občinskih odborov. Za tem se je dotaknil našega razpusta ter prišel na naše tekoče zadeve: zgradbo šole. Dotaknil se je načina razpisa o zgradbi, v katerem je določen tako kratek rok, da je konkurenca iz tehničnih ozirov nemogoča. Vsiljuje se sumnja, da obstoji že dogovor z gotovo v naprej favorizirano tvrdko. Kajti za vsakega stavbenika je šestdnevni termin absolutno prekratek, da bi mogel izgotoviti reelen in točen proračun. Tudi smatramo za samolasten nedemokratski način, da si pridržuje gerentstvo pravico oddajati zgradbo kateremu koli ponudniku, ne da bi se mu trebalo ozirati na najnižjo ponudbo. Znani demokrat je skušal nekaj ugovarjati in kričati, pa množica navzočih in prepričevalen govornikov glas sta mu kar sapo zaprla, da je popolnoma umolknil. Revež se seveda sam ne spozna v tem. Končno je g. poslanec med burnim odobravanjem pokazal delovanje naših in nasprotnih poslancev v parlamentu ter žel burno odobravanje. Predsednik je nato prebral še sledečo resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta tudi od demokrata Hromca: Občani, davkoplačevalci občine Dev. Mar. v Polju, zbrani na protestnem shodu dne 23. avgusta 1925 v Ljudskem domu, protestirajo 1. proti hitrici, s katero se hoče po mišljenem načrtu vsiliti prezidavo šole in naprtiti občini ogromne stroške in dolgove. 2. Zahtevamo, da se takoj prekine s pripravljalnimi deli in da se prepusti zidava izvoljenim občinskim zastopnikom, posebno ker so volitve pred durmi. 3. Bodoči občinski odbor bo smatral vse take sklepe za protizakonite in dela moralno in materijelno odgovornega, posebno g. gerenta in gerentski sosvet ter si pridržuje regresno pravico proti njemu. — Po sprejetju resolucije in čitanju pritožbe na velikega župana, ki se je takoj vložila, se je shod zaključil.

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2 !

ženi. Hodila je okoli ali popolnoma molče — »s šobo« je rekel Ljuboš —, s temnim obrazom, grozečim kakor viharen oblak, ali se je pa jezno kregala nad vsem, kar je Hanka rekla ali storila. Največji kamen spotike ji je bila in ostala deklina obleka; in če je Hanka proti volji kdaj spregovorila nemško besedo, ki je mati ni razumela, je stara žena kar vzrojila in jo glasno obtoževala zaradi sramotnega odpadništva.

Hanka je navadno brez odpora prenesla vse. Slepemu očetu na ljubo je odklanjala misel, da bi se odkrito postavila po robu zaradi krivične trdosrčnosti, ob katero je vsepovsod zadevala. Trpeti ni morala samo v rodni hiši pod trdstvo materino, ampak tudi vsa vas jo je očitno gledala po strani. Kamor je prišla, nikjer je niso sprejeli s prijaznim pozdravom. Kadar je odhajala, je ni nihče povabil, naj zopet pride. Ako so v večernih urah mladi fantje in dekleta roko v roki v dolgih vrstah šli pevajoč skozi vas — kar je bilo posebno pred božičnimi in velikonočnimi prazniki stara navada — in je stopila Hanka pred dvoriščna vrata, da bi jih spremljala, je ni nihče pozval, naj se pridruži sprevedu, nobena roka se ji ni stegnila nasproti.

Ob raznih prilikah je na njeno prijazno prigovarjanje spremljala Riškovo staro teto na prejo, kar pomeni skoro isto, kakor če se mestne gospe shajajo pri čašici kave. Mlade vaške lepote so se zbirale pri družinah po gotovem redu in so prinašale s seboj vedno svoje kolovrate. V pristno lužiškosrbskem Kruševcu se nahaja še v vsaki hiši, prav tako kakor majhne statve, na katerih tko žene same svojo domačo obleko. Ako je torej Hanka vstopila v kako hišo, kjer se je vršila preja, je obmolknil za trenutek vsak razgovor, slišalo se

je samo brnenje koles. Najbližja dekleta so se odmaknili kakor mogoče daleč, začelnjala šepetati z drugimi ali se pa dregati s komolci in se porogljivo hehetati. In ko so kasneje začeli prihajati fantje, je bilo še hujše. Padale so vsem le prerazumljive zbadljive besede o »nemški kraljični« in spremljal jih je gromovit smeh. Čim glasnejše, veselejše je postajalo ob vsem tem smehu, petju in klepetanju, tem večjo zapuščenost je občutila Hanka.

Četudi jo je pa notranja bol grozila zadušiti, se je zdelo na zunaj čisto brezbrizna proti strupenim puščicam, ki so jih metali proti njej slepi predsodek, zavist in hudobija. Vendar se je pollaščala pri tem njenega še vedno krvavečega srca čimdalje večja grenkoba; muka ji je postalo vse življenje. Pogosto je bila blizu tega, da bi zapustila svojo domačo vas in se vrnila k svojim dobri gospódi, ki bi jo — tega si je bila svestna — sprejela z odprtimi rokami. Ako je pa zadel nato njen pogled častitljivo očaško postavu slepega očeta, se je omajal njen sklep. Zapustiti njega, ki je vidoma z nežno ljubeznijo visel na njej, kateremu je dajala njena bližina tolažbo in okrepčilo, tega ni preneslo njeno srce.

Ko je pa nekega dne prišlo zopet zaradi nje med roditeljima do hudega prepira in je mati z glasnim treskom jezno za sabo zaloputnila hišne duri, se Hanka ni mogla več zdržati.

»Pustite me oče, naj odidem zopet v mesto!« je zaklicala z jokom. »Ne morem več prenašati, da bi bila še dalje med vama vzrok prepira. Kako vse drugače sem si mislila življenje doma; hotela sem delati vse po vaši in materini volji; toda, ali morem? Vi, dobri oče, boste doživljali samo žalost in jezo, dokler bom tukaj; zato je najboljšje, da odidem. Potem bo spet vse dobro.«

Stari Ljuboš je v prisilnem strahu prišel z obema rokama hčer k sebi, kakor bi si jo moral zagotoviti.

»Tudi tako bo že še vse dobro, samo potrpi, Hanka!« je dejal z nežnim, lahko tresočim glasom. »Tebe zopet pustiti! Nikdar in nikoli! Dokler živi tvoj stari, slepi oče, moraš pri njem vztrajati. Upam, da ne boš morebiti natihoma odšla od nas? Tega mi vendar ne boš napravila, Hanka? In... veš,« je nadaljeval živahno s svojim prigovarjanjem, »mati pravzaprav tudi ne misli tako hudo. To gre gotovo na rovaš njene bolehnosti, Hanka, in če bi... da... menim... če bi se mogla odločiti, da bi opustila dolgo nemško krilo, potem...«

»Kje pa naj vzamem takoj drugo, oče?... In naj bo res samo krilo vsemu vzrok? Ali me dela boljše ali slabšo, oče?« je vprašala Hanka pol kljubovalno, pol žalostno, ko je starček oklevajoč umolknil.

»Saj meni je prav, kakor se oblačiš; ostaneš vedno in samo moj ljubi, dobri otrok! Toda saj veš že od poprej, da sovražijo Kruševci vse tuje.«

Vkljub temu se Hanka vendar ni mogla odločiti, da bi zamenjala mestno obleko z lužiško srbsko, domačo nošo. One lepe volnene stvari so bile božična darila, s tem ovratnikom in onim svilenim trakom so jo bili razveselili otroci ob raznih prilikah. Sedaj pa naj bi se z vsem tem ne smela nič več ponašati? Pokopala naj bi lepe stvari za vedno v najtemnejši kot svoje skrinje in naj bi jih če mogoče izročila moljem v plen? In ali bi ne bila potem prisiljena, skriti zopet pod naglavni robec svoje lepe lase, s katerimi se je v resnici smela ponašati?

(Dalje prih.)

Tedenske vesti.

KREKOVA SOCIALNA ŠOLA.

Prijave za obisk »Krekove socialne šole« se sprejemajo vsaki dan v društvenih prostorih na Starem trgu 2.-I. do 15. septembra, osebno ali pismeno.

Odbor za Krekovo soc. šolo.

»Krekova socialna šola« v Ljubljani. Ljubljanski vladika dr. Ant. B. Jeglič je poklonil šoli 300 Din. — Ob tej priliki se obračamo na vse na kako denarno podporo, velikemu dobrotniku pa naš Bog plačaj!

Organizacija javnih nameščencev somišljenikov SLS ponovno apelira na svoje člane, da nemudoma poravnajo zaostanek na članarini, ki je itak minimalna: 12 Din letno. Brez rednih članskih prispevkov pa društvo ne more kriti poštnih in upravnih stroškov ter uspešno delovati v prid interesov javnih nameščencev. — Načelstvo.

Šentpeterska orlovska srenja priredi dne 6. septembra javno telovadbo v D. M. v Polju na župnijskem travniku nasproti pokopališča. Telovadba se prične točno ob pol 4 pop. Nastopi šentpeterski odsek s priborjenim praporom. Pohitite ta dan v Polje in ogledite si prehodni prapor! Po telovadbi je pred Društvenim domom prosta zabava, šaljiva pošta, ribolov itd. Med prireditvijo igra domača godba. Za jedila in pijačo dobro preskrbljeno. Natančen spored objavimo pravočasno. Vabljeni vsi od blizu in daleč. Narodne noše dobrodošle. — Predsednik.

Novi tiskovni zakon je stopil v veljavo dne 9. avgusta. Ima zelo stroge odredbe ter se vse kršitve kaznujejo z zaporom in denarno kaznijo. Odgovoren je v prvi vrsti pisec, če tega ne morejo najti (če ga urednik noče povedati), pride na vrsto urednik, potem izdajatelj lista, nato tiskarnar in nazadnje raznašalec lista. Da se bo uredništvu mogoče izogniti vsaki nepriliki, prosimo tovariše dopisnike in sotrudnike našega lista, naj svoj rokopis dostavijo uredništvu vsaj do torka vsakega tedna.

»Socialna misel«, 6. številka »Socialne misli« se ravnokar razpošilja. V njeni vsebini najdemo referat Ante Kordina na I. kongresu krščanskih socialistov o Krekovi mladini pod naslovom »Potreba delavske kulturno-socialne šole«. Drugi članek je dr. Josip Jeraja »O obnovitvi delavske stanovske kulture« in tretji Marko Kranjca »Organično pojmovanje ljudske države«. To številko »Socialne misli«, ki je posebno za Krekovo mladino važna, priporočamo vsem tovarišem. Razširite »Socialno misel«, ki se odločno bori za idejo krščanskega socializma, po vseh knjižnicah naših podeželskih izobraževalnih društvih. Naročajte jo tudi posamezno, če en sam ne zmore naročnine pa dva ali trije skupaj. Naroča se v Ljubljani v Jugoslovanski tiskarni, kolportajni oddelek, Poljanski nasip 2.

Rajhenburg — Savski Brestovac. V sled odredbe ravnateljstva državnih železnic v Zagrebu se postaja Rajhenburg na progji Zagreb—Zidanimost imenuje poslej »Savski Brestovac«.

Dopisi.

Vič. Pretekli teden je izvršil pleskarski pomočnik Podobnik iz Rožne doline strašen samomor. Vrgel se je pod vlak, ki ga je strahovito razmesaril ter truplo razstresel nad 2 km daleč, ene noge pa sploh niso našli. Vzrok je bila menda ženska. Pogreb se je izvršil ob ogromni udeležbi ljudstva ter je celo občino zelo pretresel. — V nedeljo, dne 23. t. m., so združeni viški socialisti otvorili svoj Zadrudni dom. Hišo je kupilo Konzumno društvo za Slovenijo, zidati nameravajo baje tudi dvorano. Medklici pri bakljadi so pa padali tudi na račun klerikalcev. — Občinski odbor pa preživlja pasje dneve v polnem miru.

D. M. Polje. G. ing. Ženkota je gentski svet občine D. M. Polje imenoval v stavbni odbor za prezidavo in popravo šole. Delavci smo pa mnjenja, da je med strojnimi in stavbnimi inženirstvom tudi nekaj razlike. G. inženir pa je sedaj nastopil dopust.

Vevče — Dev. Mar. Polje. Samomor je izvršila komaj 17letna hči vdove poduradnika Štefanija Zajc iz Vevče, in sicer s strelom v srce. Sprva je bil osumljen umora njen ljubimec, katerega so, ko je dokazal svoj alibi, takoj spustili na svobodo. Kaj je pripeljalo tako mladega dekleta do tega dejanja, se mnogo ugiblje. Po našem mnenju je največ kriva pomanjkljiva vzgoja otroka, ko zapusti šolske klopi, kjer se preveč pusti pohajkovanju in lišpanju, ne vzgaja se ga pa ne v verskem in moralnem oziru. Stariši, videč to zмотo, hočejo z strogostjo to popraviti, kar pa je zopet nepravilno in tudi prepozno. Tako gre versko brezbrizen, moralno zabredel raje v smrt, kakor na pot pokore. Smrt tega mladega dekleta je glasen opomin starišem, kaka sme in kaka ne sme biti vzgoja. — Na Fužinah so potegnili iz vode utopljenca ter ga pokopali na pokopališču D. M. Polju. Identitete utopljenca niso dognali. Ali se gre za samomor ali za nesrečo, bomo poročali, ko zveemo. — Tatovi so obiskali po kratkem presledku zopet našo občino, in sicer so vlomili ponoči v občinsko pisarno, ki je nastanjena v poslopu gostilne Kuhar, ter iskali denar. Ko tega niso našli, so vzeli s seboj nov pisalni stroj ter nekaj druge drobnarije. — Isto noč pa so vlomili tudi pri mesarju in gostilničarju G. Benčinu ter vzeli v gostilni se nahajajoči nabiralnik za sokolski dom, v katerem je bilo okrog 200 dinarjev. Nabiralnik so našli drugi dan v obcestnem jarku razbitega. Pretaknili so tatovi tudi po mesnici, kjer pa niso nič našli. Orožniki pridno zasledujejo vlomilce.

Iz Zagorja ob Savi. Pri sestavljanju kandidatnih list smo vložili mnogo presenečenj. Tako se je zgodilo, da naš župan več ne kandidira. Socialisti so mu povedali na uho, da ni za med nje, ker se je nekoč peljal z g. župnikom. To je pred Bogom nedopustno, kar bi moral vsak razredni bojevnik vedeti. Za nekdanjega enomesečnega župana, zgledega moža g. Korbarja, se tudi ni našlo prostora med liberalnimi kandidati. Da bi bil kdo raditega kaj razgrajal, nismo slišali. Sicer pa Korlno ni za župansko

mesto. Jezi ga, da so ga njegovi ravne pred volitvami tako polomili. To je še sreča, da ljudje ne vedo. Dobro tudi, da je vse tako lepo tajno. S starimi župani, kot vidimo ni nič. Kaj bomo zdaj? Drugega bomo volili.

Krekova mladina.

Iz centrale. Priglase za obisk »Krekove socialne šole« sprejema tajništvo Krekove mladine vsak dan v društvenih prostorih na Starem trgu 2-I pismeno ali ustmeno. Sprejemalo se bo vse one, kateri se nameravajo posvetiti delu v naših organizacijah. — Na zadnji okrožnici, katero smo razposlali pretekli teden, smo omenili med drugim tudi Delavski dan, ki se vrši dne 7. in 8. septembra t. l. v Mariboru. Z ozirom na važnost in pomen delavskega dne upamo na veliko udeležbo članstva Krekove mladine. Priglase sprejema centrala Krekove mladine v Ljubljani. Vožnja bo polovična.

V popravek. V zadnji »Pravici« se nam je urinila neljuba pomota v notici »Novo načelstvo »Krekove mladine«. V odboru smo namreč pomotoma zamenjali ime tov. Iv. Gajška, ki je član odbora, z namestnikom predsednika tov. Feliks Sevškom. Toliko v popravek.

Vsaka podružnica se naj pripravi na slovesno praznovanje 60 letnice rojstva dr. Ev. Kreka. Centrala bo praznovala z okoliškimi podružnicami in ostalimi našimi organizacijami v večjem obsegu. — Odbor.

Krekova mladina Ljubljana sklicuje vse člane in članice, ki imajo veselje do dramatike, da sigurno pridejo v ponedeljek, t. j. 31. t. m., v društvene prostore, Stari trg št. 2/I., kjer se razdele vloge za igro, ki se pripravljajo. Povejte še svojim tovarišem in tovarišicam. — Predsednik.

Delovni čas v prodajalnah tobaka.

Pred časom je izdala Uprava monopola odlok, da morajo biti trafike odprte od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer nepretrgoma. Ta odlok je vzbudil med prodajalci tobaka v mestih in trgih veliko razburjenje, posebno še zato, ker je na eni strani Uprava monopola izdala ta odlok svojevlejno brez sporazuma z ostalimi merodajnimi ministrstvi, na drugi strani pa občutno zadela trafikante v socialnem oziru. Jugoslovanska strokovna zveza kot pooblaščenca zastopnica trafikantov je poslala že 12. junija t. l. stvarno utemeljeno spomenico na razna mesta in je prejela od ministrstva trgovine in industrije naslednji odgovor:

»Delovni čas za te delavnice, v katerih je zaposleno pomočniško osebje, je reguliran z zakonom o zaščiti delavcev in odredbami o odpiranju trgovinskih obratov. Za delavnice, ki delajo brez pomočniškega osebja, ne veljajo določbe zakona o zaščiti delavcev, temveč prejšnji predpisi, ki so bili v veljavi, preden je stopil zakon o zaščiti delavcev v veljavo. Omenjene odredbe so razveljavljene radi nepopolnosti in nasprotstev z zakonskimi odredbami.

Z ozirom na to imamo sedaj naslednje pravno stanje:

1. Predpise zakona o zaščiti delavcev, ki se ne izvajajo in po katerih je delo v tobačnih trafikah mogoče samo največ 10 ur dnevno (§ 6.) ob delavnikih, ob nedeljah pa samo dopoldne, kar pa se tiče praznikov, pa je prepuščeno svobodnemu sporazumu med delodajalcem in delavci (§ 14.).

2. Za delavnice brez pomočniškega osebja, ki so izvzete od zakona o zaščiti delavcev, se imajo uporabljati oni predpisi, po katerih je bilo regulirano razmerje že pred ujedinenjem v posameznih pravnih področjih države.

Člen 135. zakona o monopolu tobaka odreja, da se ima vršiti prodaja tobaka v predpisanem času.

Za teritorij bivše kraljevine Srbije je reguliran delovni čas z odlokom ministra industrije od 30. junija 1921 G. št. 798 in se v smislu tega mora delati (prodajati) od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer. Trafika je v Srbiji podvržena splošnim predpisom o odpiranju in zapiranju obratov in se delo v njej mora vršiti po teh predpisih.

V Sloveniji je prodaja tobaka izvzeta iz obrtnega reda in je o delovnem času in odmoru v teh prodajalnah izdalo ministrstvo financ v sporazumu z ministrstvom notranjih del ter ministrstvom trgovine in industrije posebne naredbe.

Za prodajo tobaka, poštnih in taksnih znamk in drugih državnih vrednot, rekvizit za kadilce in časopise je predpisan minimalni delovni čas na 12 ur v delovnih dneh, ki pa se lahko podaljša po volji prodajalca na 16 ur. Ako prodaja prodajalec tobaka tudi druge predmete, je odrejen delovni čas za iste po splošnih predpisih delovnega časa v obratih.

Za praznike veljajo iste odredbe kakor za delovne dneve, ali lokalna finančna oblast lahko skrajša delovni čas za 4 ure z ozirom na lokalne prilike s tem, da se prodajalne zapirajo lahko najkasneje ob 11. uri. V nedeljah je dovoljeno prodavanje štiri ure. Katere ure se prodaja vrši, odredi lokalna finančna oblast. V tem času se lahko prodajajo tudi državne vrednote, rekvizite za kadilce in časopisi. Drugi predmeti, kakor papir itd. se lahko prodajajo, ako je po splošnih predpisih za take predmete prodaja dovoljena.

Naredba Uprave državnih monopolov evidentno nasprotuje zakonu o zaščiti delavcev, a kolikor se ta zakon ne more uporabljati v pogledu predpisov, se ni pred izdajo te naredbe iskalo sporazuma s predmetnim ministrstvom za izmenjavo predpisov, ki so do tedaj veljali, izdani v sporazumu z ministrstvom trgovine in industrije.

Ob priliki konkretne pritožbe je bilo opozorjeno tudi Ministrstvo socialne politike na izdano naredbo Uprave državnih monopolov.

Načelnik III. odd.:
St. Krpan s. r.

V soboto, dne 29. avgusta t. l. se vrši v Ljubljani pri Mraku na Rimski cesti ob 9. uri zvečer občni zbor Strokovne zveze trafikantov, na katerem se bo sklepalo o nadaljnjih korakih in borbi proti krivicam.

Somišljeniki posečajte gostilno Osrednje vinarske zadruge (Kongresni trg 2 (Konzumska klet))

PODRUŽNICE:

Bled, Celje, Djakovo, Maribor,
Novi Sad, Sarajevo, Sombor,
Split in Šibenik.

TELEFON: št. 470 in 57.

Račun poštno-ček. zavoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvatsko št. 39.050.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državnerazredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. V LJUBLJANI Miklošičeva cesta 10 (v lastni palači nasproti hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskompirira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja tudi tuje valute in devize, sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din. — Vloge nad 125.000.000 Din.

AMERIŠKI ODELEK:

Direktne zveze z ameriškimi bankami.
Glavni korespondenti: American Express-Company, 65 Broadway, New York, ter njene podružnice in agencije po vseh večjih mestih Združenih držav, Anglo South American Bank Ltd., London, ter po važnejših mestih južne Amerike, Commercial Bank of Australia Ltd., London, ter po vseh važnejših mestih Avstralije in Nove Zelandije, National Bank of South Africa, London, Pretoria.

Urejevanje ameriških zapuščin.